

เสน่ห์ มนตรา คุณค่า แห่งไหมมัดหมี่

ธนพร เวทย์ศิริยานันท์

อัมเป็น

งานสร้างสรรค์มีให้เห็นอยู่ทุกสังคม ต่างคนต่างคิดบนพื้นฐานของสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ ความเชื่อ โดยจะมีสัญลักษณ์ที่แฝงความหมายเอาไว้เป็นรหัสให้ผู้ที่ได้พบเห็นสัมผัสได้ค้นหา มีทั้งสี ลักษณะ รูปทรง นับได้ว่าเป็นความท้าทายอย่างหนึ่งที่พึงให้ความสำคัญ

ผ้านุ่ง เป็นอาภรณ์ที่หล่อหุ้มส่วนล่างของร่างกายตั้งแต่บั้นเอวลงไป การนุ่งผ้านั้นมีศิลปะการนุ่งที่แตกต่างกันตามกาลเทศะ ความนิยมในกลุ่ม ที่เห็นว่ามีควมสวยงาม มีทั้งนุ่งสั้นเสมอเข่า นุ่งยาวเพียงครึ่งน่องหรือนุ่งยาวกรอมข้อเท้า หรือต้องการความคล่องตัวขณะทำงานก็นุ่งแบบหยักครึ่ง เป็นต้น

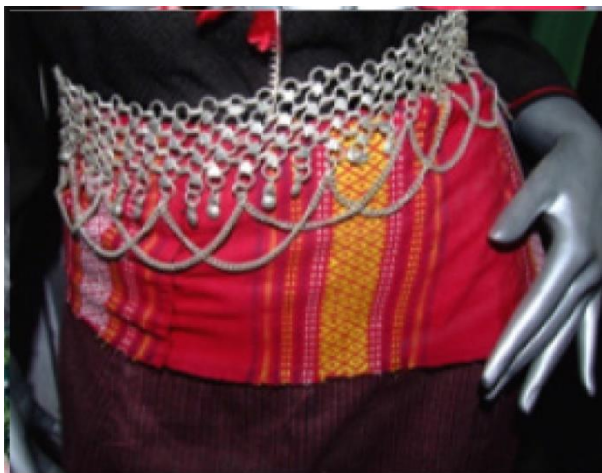
ในจังหวัดสุรินทร์ มีชนเผ่า ๓ กลุ่มได้แก่ เขมร ลาว และ กูย (ส่วย) ซึ่งมีการทอผ้าใช้ในครัวเรือนจนถึงปัจจุบันนี้ ส่วนใหญ่เป็นผ้านุ่ง ผ้าขาวม้า ผ้าสไบ ผ้าสีพื้นและอื่นๆ ทั้ง ๓ กลุ่ม แต่ละกลุ่มจะมีเอกลักษณ์ของลวดลายและเทคนิคการทอเป็นของตนเอง

เสื้อผ้าของสตรีของชาวกูย เรียกว่า “ฮั่ว” ส่วนมากสตรีชาวกูยจะสวมใส่เสื้อและใช้ในทุกโอกาสทั้งงานบุญ งานประเพณี งานพิธีต่างๆ ทั้งงานมงคลและงานอวมงคลโดยทั่วไปประกอบด้วยเสื้อ และผ้าขึ้นกล่าวคือ เสื้อกูย หรือฮั่วกูย เป็นเสื้อที่ตัดและเย็บด้วยมือ โดยใช้ผ้าไหมยกดอก (แก๊ป) สีดำที่ย้อมด้วยเม็ดยมะเกลือแขนยาว ปักแขนด้วยเส้นไหมสีขาว สีแดง สีเขียว สีเหลือง หรือสีอื่นๆ ตามความชอบ โดยจะแขวสลับกันไปตามแนวตะเข็บของเสื้อ เช่น ตะเข็บข้าง ตะเข็บวงแขน รอบคอ สาบเสื้อด้านหน้าและชายเสื้อ ส่วนกระดุมใช้กระดุมเงิน (กะตุ่มประะ) หรือโลหะ หรือร้อยเส้นไหม ผ้าขึ้นหรือผ้านุ่ง สตรีชาวกูย นิยมนุ่งผ้าไหมมัดหมี่ หรือผ้าไหมหลายเส้น (จิกระวี) ผ้าขึ้นของสตรีกูย มีส่วนประกอบแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่

1 เรียกว่า หัวขึ้น (อัมเปิลหรือปลอดจิก) ส่วนที่ 2 คือ ตัวขึ้น ส่วนที่ 3 เรียกว่า ตีนขึ้น (กะปูลหรือเงิงจิกหรืออินเงิง) การแต่งกายของชาวกูยมีลักษณะพิเศษในเรื่องการแต่งกาย เสื้อผ้าที่ใช้ในการแต่งกายมีพวกผ้าฝ้าย ซึ่งชาวกูยจะปลูกฝ้ายไว้เพื่อทอเป็นเสื้อ กางเกง ผ้าถุง ผ้าขาวม้า สีที่ย้อมมีสีน้ำเงินได้จากต้นคราม สีดำได้จากผลมะเกลือ สีเหลืองได้จากขมิ้น แก่นขนุน และ เข สีแดงจากครั่ง เปลือก

ชาวกูย มีความสามารถทอผ้าไหมได้ดีและค่อนข้างซับซ้อนในกระบวนการผลิต จึงทำให้ผ้าไหมของกูยมีราคาแพง ผู้ใช้ผ้าไหมต้องเป็นผู้มีฐานะดี ชาวบ้านไม่นิยมใช้เพราะดูแลรักษายาก จะใช้เฉพาะกรณีพิเศษเท่านั้น

อัมเป็นหรือหัวขึ้น เป็นส่วนประกอบสำคัญของ
 ผ้าถุงอย่างหนึ่ง มีความยาวประมาณ ๒ เมตร ถึง ๒
 เมตรครึ่ง หรือตามความกว้างของผ้าถุง กว้าง
 ประมาณ ๖ นิ้ว นิยมพื้นสีแดงทอขิดเป็นลวดลาย
 ต่างๆเป็นช่วงๆ เป็นลายตามขวางแต่เมื่อนำมาต่อกับ
 ผ้าถุงหรือผ้าขึ้นด้านบน ลายจะอยู่ในแนวตั้ง ลวดลาย
 ที่ปรากฏนิยมทอลายขิดที่จัดอยู่ในกรอบสี่เหลี่ยมขนม
 เปียกปูน ทอขิดเต็มหน้าผ้า ปิดหัวท้ายชุดลายด้วย
 การขีดเส้นประสีขาวกับสีเหลืองอย่างละ ๑ เส้น สำหรับ
 การทอลวดลายต่างๆเหล่านี้ รูปแบบ สีสัณจะเป็น
 อย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับจินตนาการของช่างทอ

ประโยชน์ของหัวขึ้น คือ ทำให้ผ้าถุงมีความ
 ยาวมากขึ้น เมื่อขมวดหัวขึ้นหรือคาดเข็มขัดแล้วจะดึง
 หัวขึ้นให้ยาวออกมาทำเป็นชายพก เก็บของมีค่า หรือ
 สิ่งของอื่นแทนกระเป๋าถือ และอีกประการหนึ่งคือ ทำให้
 ได้ใช้ผ้าถุงได้เต็มตัว ชาวภูไทเลี้ยงช้าง ใช้ผ้า
 อัมเป็นห่อเครื่องรางของขลัง โดยมัดเป็นเปลาะๆเพื่อ
 แยกเครื่องรางของขลังเป็นส่วนๆ คาดเอวติดตัวเมื่อ
 ออกไปคล้องช้างป่า

ในปัจจุบันนักออกแบบเสื้อผ้าและเครื่องแต่ง
 กายนำอัมเป็นหรือหัวขึ้นไปดัดแปลงตกแต่งเสื้อผ้า
 สมัยใหม่ได้งดงามเก๋ไก๋ไม่เหมือนใคร นอกจากนี้ยังได้
 นำไปตัดเย็บเป็นเครื่องใช้สำหรับตกแต่งบ้านอีกด้วย